

VIDICI

KERIGMATIČARI BEZ KERIGME

Ima, bez zamjerke, pomalo i snobizma, i naivnosti, u onom neprestanom žongliranju s modnim teološkim terminima: »Božji narod«, »ekumenizam«, »dijalog«, »kerigma«, u mnogim svećeničkim ustima. A koliko nas uopće zna, šta u grčkom znači riječ »kerigma«?

Kao da su to kakve stvarne novine u crkvenom životu, a ne ideje, koje su uvijek u Crkvi bile kurentne i koje bi se, isto tako dobro, a možda, — kad se govori običnim vjernicima, — i jasnije, mogle izraziti i drugim terminima: Crkva Božja, sveto jedinstvo, bratska ljubav, kršćanska širina duše, prijateljski dodiri, propovijed Evandjelja! Ali, eto, ljudi vole novosti i preferiraju ono, što je originalno i neobično. Vjeruju u magiju riječi više nego u snagu jasno izrečene i temeljito protumačene ideje.

Nego, to samo »per transenam«; mjesto uvoda! Drugo nešto htjeli bismo mi u ovom članciću naglasiti. A to je, da su i mnogi, kojima je kerigmatika uvijek na ustima, u svojoj svećeničkoj i propovjedničkoj praksi daleko od kerigmatike.

I odviše je jasno, što je pravi smisao kerigmatike u interpretaciji, po shvaćanju, njezinih prvih, auktoritativnih, ideologa i propagatora. Jednostavno navješćivanje i izlaganje Evandjelja, u smislu bratske pouke, — pouke i besjedom i životom, — po načinu prvih, apostolskih, propovjednika Evandjelja, za razliku od više apologetskog, teoretsko-znanstvenog, načina i metode, koje smo se nekada, i negdje, i previše držali. Valja istinu više pretpostavljati, nego dokazivati: valja je pustiti, da ona sama, — onako gola, neposredna, uvjerljiva i sugestivna, — djeluje na slušatelje dobre volje i da ih osvoji. Pod uticajem milosti i Duha. Bez puno ljudskog aparata, koji je zasjenjuje i vodni. Ne treba, kako ono Apostol za sebe kaže, propovijedati ništa drugo nego Propetoga Krista (1. Kor. 1, 23; 2, 2.). Treba što više govoriti njegovim, Gospodinovim, riječima, a što manje riječima ljudske mudrosti i profane retorike. Volja ljude više i privlači k Bogu i od Boga odbija nego um: to je psihološka pretpostavka te kerigmatičke metode. Moralni su problemi praktično važniji od filozofskih i dogmatičkih, kad se radi o čovjekovu opredjeljenju za Boga ili protiv Boga A ono, što, na koncu, i protivno, odlučuje, uvijek je milost.

U biti je, sigurno, tako, Apostolska je i otačka, starokršćanska, praksa na toj strani. I ispovjedno je iskustvo takvo. Tko je god dugo ispovjedao, — i po gradovima; i inteligenciju, — uvjerio se je u to. Ljudi, ako su dobre volje, lako vjeruju i ne traže puno analize ni dokaza. Najteže je u njima probuditi tu dobru volju i učiniti ih iskreno željnima istine. Najteže ih je navesti, da ostave grijeha i da se dematerijaliziraju.

A nigdje nije ovaj kerigmatički elemenat u duhovnom približavanju svećenika i Crkve vjernicima aktuelniji i potrebniji nego u propovijedanju: onom usmenom, u crkvi, i onom pismenom, kroz katoličku štampu; onu popularnu; onu za šire krugove. Treba da naša propovijed, kad hoće da poučava, bude jednostavna i ponizna.

A kako s te strane, faktično, izgledaju mnoge naše propovijedi? Baš one »najbolje«. Pripravljene, istudirane, napisane, štam-

pane? Osobito one za grad, za inteligenciju, za dake, za omladinu. Najmanje iz njih govori Krist. I najrijeđe se u njima spominje. Nema u njima ni puno citata iz Evandjelja i Svetoga Pisma. Ali zato su nam pune izreka »velikih ljudi« i velikih učenjaka. Povijesnih činjenica, astronomskih dokaza za Božju eksistenciju, suvremene biologije i »psihologije dubina«, atomske fizike. Glavna nam je briga, da dokažemo, kako i moderna nauka nailazi na zagonetke, koje se ne mogu protumačiti bez Boga; kako i toliki ljudi od knjige i znanosti, barem, dopuštaju Božju eksistenciju i zastaju pred upitnicima i problemima svijeta; kako je i Crkva kulturno plodna, humanitarna i mirotvorna. A šta ostane, iza takve propovijedi, u srcima slušatelja, starih i mladih? Jedna, još uvijek nejasna, konfuzna, a možda i skeptična, impresija, da ima Bog i da vjerovanje nije ludo i nerazumno. Ali oduševljenja za Krista — malo. Malo ljubavi, malo zahvalnosti, malo kršćanske sreće. I malo konkretnih dobrih odluka. Malo praktične orijentacije na život molitve, dužnosti, čistoće, milosrđa, apostolata, sakramenata, Euharistije.

Sigurno, potrebne su nam koji put i ovakve propovijedi. Osobito u sustavnoj vjerskoj pouci. Osobito pred inteligencijom. Bez apologetike nema ni objavljenih istina, ni pozitivnog kršćanskog morala. Ali, to svakako nije »kerigma«. I nije specifično kršćanska i evanđeoska propovijed. To su temelji i uvid. To su (praeambula), iza kojih treba da se što prije pomoli Krist. Živ, konkretan, božanstven, s auktoritetom istine odozgor.

Ne zadovoljavamo tim onih, koji vjeruju. A tih je još uvijek najviše ispred naših propovjedaonica. Od vjere smo učinili nauku; od propovijedi i »blage vijesti« predavanje. Ne zgrinjavamo, ne oduševljujemo, ne pokršćanjemo, ne posvećujemo duša.

Sjećam se dobro, kako mi se je na to jadała jedna inteligentna, školovana katolkinja, koja i sama vodi dubok religiozno-asketski život, a puno oko sebe okuplja, već godinama, i žensku mladež. Lijepo, inteligentno, učeno, propovijedaju ti naši mladi, ambiciozni, svećenici i duhovnici, ali i ona i njezine djevojke izlaze sa propovijedi gladne riječi Božje.

A baš su ti mladi svećenici, u teoriji, najvruciji i najvatreniji pobornici kerigmatičkog kršćanstva. Samo, nažalost, nijesu u praksi. Previše im imponira znanost, premalo Krist.

Uostalom, zar to vrijedi samo za propovijedanje i za religioznu literaturu, namjenjenu vjernicima? Zar i u časopisima za svećenike, — ne samo onima strogo znanstvenima i teološkima, gdje je takvim problemima i mjesto, nego i u onima pastoralnima, — ne posvećujemo i previše pažnje i prostora problemima »modernog čovjeka«, u stvari dekadentnog i izrođenog, — fizički i moralno izrođenog, — ili, u najmanju ruku, hiperkulturnog, razmaženog, skeptičnog: »psihologiji dubina«, eksistencijalizmu, ekstravagantnim i abnormalnim tipovima suvremenog francuskog i engleskog romana i njihovoj duhovnoj problematici? A jesu li to problemi, koji muče većinu onih ljudi oko nas, koji vjeruju ili barem traže Boga? I jesu li to problemi od općeg interesa za duhovnu postavu našega naroda i naših vjerničkih masa? Mase reaguju drukčije. One, bile dobre ili zle, misle zdravom domaćom logikom i postupaju ljudski i prirodno. Ne zanimaju ih egzotičnosti presitnih i obijesnih, ni perverziteti: ni psihički ni moralni.

Moramo i u svom apostolatu biti realisti. Moramo se obazirati više na većinu nego na manjinu. Za manjinu je individualna pascva, za većinu kolektivna.

Ne znamo, kako druga svećenička braća na to gledaju. Što se nas tiče, mi smo, da i u propovijedanju i u štampi ostanemo na terenu pastoralnog realizma na terenu apostolskog samopuzdanja i neposrednosti. Propovijedajmo popularizirajmo svoga Krista i njegovo Evanđelje! Propovijedajmo ga autentično i auktoritativno, ali, dakako, i inteligentno, i psihološki uvjerljivo!

I.

ZAJEDNIČKI OBRASCI Zašto i opet odstupanje?

Sigurno se je svaki ozbiljan svećenik iskreno razveselio, kad je čuo da su naši Biskupi, na svojim konferencijama 21. IX 1961., redigirali zajednički tekst molitava i istina. Čekali smo, istina, malo predugo, dok se je konačno dala tiskati knjižica tih zajedničkih obrazaca. Bilo je to lani u školskim ferijama.

Još je mnogo jače osjetio svrsishodnost tih zajedničkih obrazaca onaj, koji je boravio u raznim krajevima hrvatskoga govora i čuo tu nemoguću raznolikost molitvenih obrazaca unutar našeg malog hrvatskog naroda. Luksuz, kojega svi sigurno ne priuštuju ni veliki narodi Evrope. A onda one razne nemoguće prastare riječi i arhaični gramatički oblici, kojima katkada ne bi znao dati pravo značenje ili označiti gramatički oblik ni sam svećenik, koji tako moli, a pogotovu ne obični vjernik. Danas je mnogo veća fluktuacija ljudi negoli prije prošlog rata, pa su zato mnogo češći slučajevi čuđenja kod vjernika, kad čuju izgovaranje tih starih obrazaca i iz ustiju mladih svećenika. Znaju tada pitati, ne bez razloga: Pa da li je taj svećenik svršio srednju školu? Pozna li svoj hrvatski jezik? Pogotovu smetaju te stvari naobraženim vjernicima.

Ugodno se osjeća jedna novina u litanijama: Još nedavno smo imali i u »Kruhu nebeskom«, koji sigurno svi smatramo poslužbenim molitvenikom: »smiluj se nama« — dulji oblik lične zamjernice nije bio ovdje nikako u skladu s duhom hrvatskog jezika. U »Molitvama i istinama« konačno je ušao jedino ispravan oblik i poredak riječi: »smiluj nam se«. Prema ovome je konačno ta stvar ispravljena u svim litanijama posljednjeg izdanja »Kruha nebeskog« od g. 1963.

Ali baš zato žalimo, što se je potkrala jedna ili druga stvar i u »Molitve istine«, koja nije baš u duhu hrvatskoga jezika. Imam pred sobom onaj veći format, umnožen ciklostalom:

Str. 9., u »Molitvi za pokojne«: »svjetlila im«; str. 39., u »Isповijedam se«: »rječju«; str. 41., u misnom »Vjervovanju«: »svjetlo svjetla« — U sva tri slučaja treba dulji oblik »ije« mjesto »je«, dakle: svijetlila im, riječju, svijetlo od svijetla.

Str. 9., u molitvi »Na početku sv. ispovijedi«: »ispovijedio« (»ispovijedila«); str. 45., u molitvi sv. Mihovilu arkandelu: »zapovijedi« — U oba slučaja treba kraći oblik »je« mjesto »ije« dakle: ispovjedio (ispovjedila), zapovjedi.